

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ДЕРАЖНЯНСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД» В РОЗРІЗІ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано розвиток молочної галузі України. Виявлено посилення конкуренції серед молокопереробних підприємств на ринку молочної сировини та зростання закупівельної ціни молока, що дало можливість визначити перспективи молокопереробних підприємств на ринку молочних продуктів.

Ключові слова: маркетинг, маркетингова діяльність, маркетинговий аналіз, конкурентна позиція, конкурентні переваги.

I. V. HVOZDETSKA
Khmelnitsky national University

ANALYTICAL STUDY OF MARKETING ACTIVITY OF "DERAZHNYANSKY DAIRY PLANT" IN THE CONTEXT OF DAIRY ENTERPRISES OF UKRAINE

With the development of market relations effectiveness of marketing activity of industrial enterprise depends on coordinated and equilibrium of its employees in all areas of marketing. Today no successful company can not function without a marketing service for the enterprise. Analysis of the dairy industry of Ukraine gave to evaluate the status and prospects of milk processing plants in the dairy market. Today, there is a decline of dairy matched leads to decline in production of milk, which in turn leads to increased competition among dairy companies on the market of raw milk and increase the purchase price of milk.

Keywords: marketing, marketing, marketing analysis, competitive position, competitive advantages.

Актуальність теми. Молочна галузь займає одне з провідних місць у структурі харчової промисловості України. Сьогодні для галузі характерні різкі контрасти – одні виробники розвиваються успішно, інші – на межі виживання [5]. Це пов'язано, насамперед, із наростаючим дефіцитом сировини, зростанням цін на молочну продукцію при одночасному зниженні платоспроможного попиту населення, формуванням несприятливої кон'юнктури світового ринку молокопродуктів [6]. Ефективний розвиток молокопереробної галузі безпосередньо залежить від стану молочного скотарства, у якому за останні роки спостерігаються негативні тенденції (таблиця 1) [4].

Таблиця 1

Поголів'я худоби на 1.01.2014 р., тис. голів

Роки	Велика рогата худоба	
	усього	у т.ч. корови
2010	4826,7	2736,5
2011	4494,4	2631,2
2012	4425,8	2582,2
2013	4645,9	2554,3

Джерело: [6]

Мета статті полягає у визначенні місця ПРАТ «Деражнянський молочний завод» серед підприємств молочної галузі України.

Виклад основного матеріалу. Скорочення поголів'я молочної худоби, призводить до постійного зменшення обсягів виробництва молочної сировини. Зменшення обсягів виробництва молока-сировини спричинює посилення конкуренції серед молокопереробних підприємств на ринку молочної сировини та зростання закупівельної ціни молока [6], що у свою чергу призводить до зниження кількості споживання молока і молокопродуктів на душу населення. Аналіз економічної ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України свідчить, що собівартість 1 т молока в січні 2013 року в середньому становила 3123,9 грн, для порівняння у 2011 році – 2327,9 грн, у 2005 – 921 грн. Тому, незважаючи на державні дотації та доплати, виробництво молока в 28 % сільськогосподарських підприємств України є збитковим [5].

Вартість молока українських товаровиробників значно вища від світових. Українським сільгосппідприємствам можуть позаздрити і німці, і французи. Адже сьогодні літр молочної сировини, виготовлений на вітчизняних сільгосппідприємствах коштує від 4 до 4,5 гривні. Звісно, молоко від домашніх домогосподарств коштує дешевше: залежно від регіону від 2,20 до 3 гривень за літр. Потужним виробникам переробники за сировину платять більше, так як, з одного боку, вона якісніша, а з другого – вони можуть

запропонувати більші обсяги, до того ж, у них все молоко однакової якості. А ось із сировиною від корів з домашніх господарств ситуація зовсім інша. Так, від однієї корови молоко може бути сьогоднішнє, від другої – вчорашнє, а від третьої – взагалі трохи розбавлене водою. Тож якість молочної сировини кульгає [1].

Через скорочення поголів'я молочної худоби та незадовільної якості молока, актуалізується питання пошуку альтернативних джерел забезпечення молочної галузі сировиною. Такими джерелами можуть бути: зростання імпорту молочної сировини, консолідація з постачальниками сировини, інвестування в розвиток власної сировинної бази, зміни технології виробництва молочних продуктів [6].

Найбільш оптимальним напрямом вирішення проблеми отримання сировини в достатній кількості та належної якості вітчизняні експерти та виробники вбачають в інвестуванні у розвиток власної сировинної бази шляхом створення сучасних молочних ферм, де прерогатива належатиме крупним холдингам, а також шляхом консолідації з постачальниками сировини [6].

За даними Асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» із посиланням на дані Держстату, рівень рентабельності виробництва молока, за підсумками економічних результатів основної діяльності сільськогосподарських підприємств, минулого року становив лише 2,3%. Таким чином, прибутковість виробництва значно знизилася, оскільки в 2011 році рентабельність була 18,5% [1].

Отже, у 2012 році в 11 областях України виробництво молока було збитковим. Лідирує в цьому антирейтингу Чернівецька область. Адже саме тут спостерігалася найнижча рентабельність, яка становила 17,0%. Недалеко відійшли й Дніпропетровська та Одеська області – приблизно 10,3%. Найвищий результат показали підприємства Закарпаття, які в 2012 році змогли отримати рентабельність приблизно 40%. Проте експерти «Українського клубу аграрного бізнесу» зазначають, що поголів'я корів цієї області, та й валові надой найменші в Україні, тому обнадійливими ці показники важко назвати [1].

В умовах зменшення обсягів якісної сировини, зниження рівня споживання, низької купівельної спроможності населення переробні підприємства змушені працювати на межі рентабельності, виробляючи низькомаржинальну продукцію [5].

Розробка ефективних стратегій розвитку молокопереробних підприємств ускладнюється обмеженістю власних фінансових ресурсів, невизначеністю законодавства та інших факторів, а також відсутністю відкритої інформації про тенденції ринку молочної продукції [5].

Досягнення інноваційних конкурентних переваг вітчизняними підприємствами залежать, в першу чергу, від державної підтримки, науково-технічної та інноваційної політики, впровадження сучасних технологій виробництва та управління підприємством. Український ринок молочної продукції має реальні можливості стати досить прибутковим бізнесом і потужним експортером молокопродуктів вітчизняного виробництва на європейських ринки і ринки інших країн світу [5].

Переробкою молока на Україні займається більше 300 підприємств, проте майже 80% ринку контролює 50 заводів, значна частина яких входить до складу великих холдингів.

На сьогодні найбільш впливовими на українському ринку молока та молочних продуктів є компанії Юнімілк Україна (ТМ «Біо-Баланс», «Галактон», «Кремез», «Простоквашино», «Украинское»), Мілкіленд-Україна (ТМ «7-я», «Добряна», «Коляда», «Кринка») та Вімм-Біль-Данн Україна (ТМ NEO, «Веселий молочник», «Домик в деревне», «Слов'яночка»).

За трійкою лідерів йдуть такі виробники, як Геркулес (ТМ «Геркулес», «Добрыня», «Глечик», «Утречко»), Західна молочна група (ТМ Optimal, «Гурманіка», «Молочна родина»), Лакталіс-Україна (Lactalis Group) (ТМ «Фанні», «President»), ТОВ «Люстдорф» (ТМ «На здоров'є», «Селянське», «Бур'янка», «Тотоша»), Рейнфорд (ТМ «Щодня»), Галичина (ТМ «Галичина», «Молочар», «Чабань»), комбінат Придніпровський (ТМ «Злагода»), група Danone (ТМ «Activia», «Actimel») [6].

Відповідно до методики проведення досліджень, розробленої компанією «Ліга кращих» (інтернаціональний бренд, який об'єднав експертів у різноманітних напрямках економічної діяльності з різних країн для проведення комплексної оцінки діяльності підприємств, організацій та установ (далі – Компанії) на території тієї чи іншої країни) можна проаналізувати місце приватного акціонерного товариства «Деражнянський молочний завод» у молокопереробній галузі як у Хмельницькому регіоні, так і по Україні в цілому [2].

Відповідно до проведених маркетингових досліджень ринку користувачів рейтингів Західної Європи, очікування від оцінки базувалися на основних правилах: незаангажованість; репрезентативність даних; комплексність; максимальне охоплення галузей економіки [2].

Експертно-аналітичний склад Міжнародного економічного рейтингу «Ліга Кращих» щорічно (а за індивідуальними запитами ділових кіл країн – двічі на рік) обробляє комплексну інформацію з усіх видів діяльності, тобто аналізує дані більш ніж 3 540 000 контрагентів на рік, що дозволяє отримувати найбільш актуальну інформацію про економіку держави всім зацікавленим представникам бізнесу країн-партнерів.

Будучи на 100% приватною компанією і діючи в рамках чітко прописаних норм законодавства країн, у яких проводиться рейтинг, Оргкомітет Міжнародного економічного рейтингу «Ліга Кращих» здійснює рейтингування підприємств та інформує ділові кола країн про його результати виключно з власних коштів. Зовнішнє фінансування для допомоги в складанні рейтингів здійснюється на добровільній основі і тільки після публічного оголошення результатів [2].

Змінити місце в рейтингу, яке отримане на підставі проведеного аналізу, неможливо. Поліпшити (як і погіршити) місце в рейтингу можна виключно поліпшивши свої фінансово-економічні показники до моменту проведення наступного етапу ранжування.

З метою об'єднання компаній-лідерів для створення сильної та впливової професійної спільноти Міжнародний економічний рейтинг «Ліга Кращих» постійно розвивається для надання своїм партнерам максимально якісного інформаційно-аналітичного продукту: покращує наявні і розробляє нові методики й критерії оцінки компаній, постійно розширює регіони присутності й кількість досліджуваних учасників рейтингування [2].

Стабільний попит на результати рейтингу протягом більш ніж 5 років у різних країнах від великої кількості компаній у різноманітних видах економічної діяльності – найкраща оцінка професійної діяльності експертів Міжнародного економічного рейтингу «Ліга Кращих».

В якості постійних джерел даних Міжнародного економічного рейтингу «Ліга Кращих» протягом усього часу існування рейтингу є Державна служба статистики України в рамках партнерської програми з афілійованою компанією «Статінформконсалтинг». На даний момент українськими фахівцями рейтингу обробляються статистичні дані більш ніж 350 000 компаній України [2].

При побудованні рейтингу використовуються тільки цифри і факти в порівнянні підприємств, а також зіставляються тільки рівні одна одній компанії (у даному випадку, середніх розмірів). З метою отримання необхідної статистичної інформації для складання рейтингів проводяться незалежні маркетингові дослідження та експертизи (максимальне охоплення фінансово-економічних критеріїв, які зможуть дати найповнішу картину діяльності за звітний період як окремо взятої компанії, так і галузі в цілому) [2].

Проаналізуємо місце ПрАТ «Деражнянський молочний завод» на ринку молокопереробних підприємств України у 2011-2012 рр. відповідно до проведених досліджень експертами «Ліги кращих».

У 2011 році формування рейтингу відбувалося за наступними критеріями (таблиця 2) [2]:

- об'єм податкових відрахувань до державного бюджету України та місцевих бюджетів;
- продуктивність праці – співвідношення об'єму реалізованої продукції до чисельності офіційно працюючих працівників на підприємстві;
- фонд оплати праці на підприємстві – співвідношення загального фонду оплати праці до чисельності офіційно працюючих на підприємстві;
- об'єм основних засобів компанії;
- об'єм відрахувань на соціальні потреби;
- визначення динаміки зростання (зниження показників з 2009 до 2010 рр.: об'єм податкових відрахувань до державного та бюджетів різних рівнів + прибуток підприємства).

Таблиця 2

Місце молокопереробних підприємств галузі по Україні, 2011 рік

Назва підприємства	Підсумкове місце в рейтингу
Закрите акціонерне товариство «Білицький молочноконсервний комбінат»	1
Публічне акціонерне товариство «Новотроїцький маслосирзавод»	2
Публічне акціонерне товариство «Ічнянський молочно-консервний комбінат»	3
Товариство з додатковою відповідальністю «Вапнярський молокозавод»	4
Публічне акціонерне товариство «Херсонський маслосирзавод»	5
Приватне акціонерне товариство «Обухівський молочний завод»	6
Товариство з обмеженою відповідальністю «Могилів-Подільський молокозавод»	7
Товариство з обмеженою відповідальністю «Молочна компанія дружба»	8
Дочірнє підприємство «Агролайт»	9
Закрите акціонерне товариство «Кагма»	10
Товариство з обмеженою відповідальністю «Радивилівмолоко»	11
Публічне акціонерне товариство «Чаплинський маслосирзавод»	11
Публічне акціонерне товариство «Новоархангельський сирзавод»	12
Публічне акціонерне товариство «Іркліівський маслосирзавод»	13
Товариство з обмеженою відповідальністю «Фірма «Фавор»	14
Публічне акціонерне товариство «Жашківський маслосирзавод»	14
Виробничо-комерційна фірма «Агромарін»	15
Товариство з обмеженою відповідальністю «Полісся-молоко»	16
Приватне акціонерне товариство «Тростянецький молочний завод»	17
Приватне акціонерне товариство «Біловодський маслоробний завод»	18
Колективне підприємство Магдалинівський маслосирзавод	19
Товариство з додатковою відповідальністю «Приазовський сирзавод»	20
Публічне акціонерне товариство «Веселинівський завод сухого знежиреного молока»	21
Закрите акціонерне товариство «Маслосирзавод «Прилуки»	22
Публічне акціонерне товариство «Лактіс»	23
Приватне акціонерне товариство «Деражнянський молочний завод»	24
Товариство з обмеженою відповідальністю Гайсинський молокозавод	25

Назва підприємства	Підсумкове місце в рейтингу
Товариство з обмеженою відповідальністю «Переяслав-молпродукт»	26
Товариство з обмеженою відповідальністю «С - Транс»	27
Товариство з обмеженою відповідальністю «Богодухівський молзавод»	28
Товариство з обмеженою відповідальністю «Лосинівський маслосирзавод»	29
Публічне акціонерне товариство «Вільнянський маслозавод»	30
Товариство з обмеженою відповідальністю Крижопільський сироробний завод	31
Публічне акціонерне товариство «Каланчацький маслозавод»	32
Товариство з обмеженою відповідальністю «Корнинсир»	33
Товариство з обмеженою відповідальністю «Вінковоцький сирзавод»	34
Приватне підприємство «Імперіал плюс»	35
Товариство з обмеженою відповідальністю «Спільне українсько-бельгійське підприємство з іноземними інвестиціями «Свролакт»	36
Спільне підприємство «Атгіс - Т» у формі товариства з обмеженою відповідальністю	37
Приватне акціонерне товариство «Троїцький маслоробний завод»	38
Відкрите акціонерне товариство «Бродівський завод сухого знежиреного молока»	38
Приватне підприємство «Фелікс»	39
Товариство з обмеженою відповідальністю Погребищенський маслосирзавод	40
Товариство з обмеженою відповідальністю «Буцацький сирзавод»	41
Товариство з додатковою відповідальністю «Івано-Франківський міськмолкозавод»	42
Приватне підприємство «Ізяславмолпродукт»	43
Дочірнє підприємство «Гауда» товариства з обмеженою відповідальністю «Станіслав і Ко»	44
Публічне акціонерне товариство «Іванівський маслозавод»	45
Комунальне підприємство «Міська молочна фабрика-кухня дитячого харчування»	45
Товариство з обмеженою відповідальністю «Сиророб»	46
Публічне акціонерне товариство «Веселівський завод сухого знежиреного молока»	47
Приватне підприємство «Михаліч і ко»	48
Закрите акціонерне товариство «Краснопавлівський молкозавод»	49
Товариство з додатковою відповідальністю «Дунаєвецький маслозавод»	50
Закрите акціонерне товариство «Славмолоко»	50

Джерело: [2]

Таблиця 3

Місце молокопереробних підприємств галузі по Україні, 2012 рік

Назва підприємства	Рейтинг
Публічне акціонерне товариство «Бершадьмолоко»	1
Товариство з обмеженою відповідальністю «Техмолпром»	2
Публічне акціонерне товариство «Кременчуцький міськмолкозавод»	3
Відкрите акціонерне товариство «Чернігівський молкозавод»	4
Товариство з обмеженою відповідальністю «Андрушівський маслосирзавод»	5
Товариство з обмеженою відповідальністю Миргородський сироробний комбінат	6
Товариство з обмеженою відповідальністю «Лозівський молочний завод»	7
Товариство з обмеженою відповідальністю «Молочнік»	8
Товариство з обмеженою відповідальністю Білоцерківський молочний комбінат	9
Приватне підприємство «Білоцерківська агропромислова група»	10
Публічне акціонерне товариство «Ічнянський завод сухого молока та масла»	11
Публічне акціонерне товариство «Новотроїцький маслосирзавод»	12
Публічне акціонерне товариство «Ічнянський молочно-консервний комбінат»	13
Приватне акціонерне товариство «Куликівське молоко»	14
Приватне акціонерне товариство Обухівський молочний завод	14
Товариство з обмеженою відповідальністю «Балмолоко»	15
Товариство з обмеженою відповідальністю «Фірма «Фавор»	16
Товариство з обмеженою відповідальністю «С - Транс»	17
Публічне акціонерне товариство «Жашківський маслозавод»	18
Товариство з обмеженою відповідальністю «Богодухівський молзавод»	18
Товариство з обмеженою відповідальністю «Радивилівмолоко»	19
Публічне акціонерне товариство «Новокаховський завод плавлених сирів»	20

Джерело: [2]

У 2012 році формування рейтингу відбувалося за такими критеріями [2]:

- валовий прибуток;
- обігові кошти;
- виручка від реалізації;
- рентабельність продажів.

Аналізуючи дані досліджень міжнародного економічного рейтингу «Ліга кращих» можна побачити, що ПрАТ «Деражнянський молочний завод» входить у тридцятку найкращих підприємств молокопереробної галузі України (до вибірки потрапили підприємства середніх розмірів).

Доцільно, розглянути місце ПрАТ «Деражнянський молочний завод» у період з 2011–2012 рр. і на регіональному рівні.

У 2011 році формування рейтингу відбувалося за такими критеріями [3]:

- показник чистого прибутку;
- показник основних засобів підприємства;
- показник продуктивності виробництва / послуг;
- коефіцієнт загальної ліквідності;
- показник фондів оплати праці;
- коефіцієнт рентабельності підприємства;
- показник соціальних відрахувань.

Таблиця 4

ПрАТ «Деражнянський молочний завод» на регіональному рівні, 2011 рік

Назва підприємства	Підсумкове місце в рейтингу
Дочірнє підприємство «Старокостянтинівський молочний завод»	1
Приватне акціонерне товариство «Хмельницька маслосирбаза»	2
Приватне підприємство «Ізяславмолпродукт»	3
Приватне акціонерне товариство «Деражнянський молочний завод»	4
Товариство з додатковою відповідальністю «Дунаєвецький маслозавод»	5
Товариство з обмеженою відповідальністю «Вінковоцький сирзавод»	6
Товариство з обмеженою відповідальністю «Новий двір»	7
Товариство з обмеженою відповідальністю «Агровідродження і к»	8
Приватне підприємство «Енергосистема»	9
Приватне підприємство «Подільночка»	10
Товариство з обмеженою відповідальністю «Городокконсервмолоко»	10
Приватне підприємство «Летичівський маслозавод»	11
Дочірнє підприємство ват «Проскурів» фірма «Мінімолокозавод «Проскурів»	12

Джерело: [2]

Таблиця 5

ПрАТ «Деражнянський молочний завод» на регіональному рівні, 2012 рік

Назва підприємства	Підсумкове місце в рейтингу
Приватне акціонерне товариство «Хмельницька маслосирбаза»	1
Приватне підприємство «Ізяславмолпродукт»	2
Приватне акціонерне товариство «Деражнянський молочний завод»	2
Сільськогосподарське приватне підприємство «Фарна»	3
Товариство з обмеженою відповідальністю «Голозубинецьке»	4

Джерело: [2]

У 2012 році формування рейтингу відбувалося за такими критеріями [2]:

- валовий прибуток; обігові активи;
- виручка від реалізації;
- рентабельність продажів.

Аналіз молочної галузі України дав змогу оцінити стан та перспективи молокопереробних підприємств на ринку молочних продуктів.

На сьогодні, спостерігається спад розвитку молочного скотарства, що призводить до зниження обсягів виробництва молочної сировини, що у свою чергу спричинює посилення конкуренції серед молокопереробних підприємств на ринку молочної сировини та зростання закупівельної ціни молока.

На основі досліджень, проведених компанією «Ліга кращих» виявлено місце ПрАТ «Деражнянський молочний завод» у молокопереробній галузі як у Хмельницькому регіоні, так і по Україні в цілому. За даними «Ліги кращих», протягом двох років (2011–2012 рр.) «Деражнянський молочний завод» входить у тридцятку найкращих підприємств молокопереробної галузі України та у трійку лідерів молокопереробних підприємств Хмельниччини.

Література

1. Братко К. Молочні ріки, масляні береги [Електронний ресурс] / К. Братко // Урядовий кур'єр. – 27

квітня 2014. – Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/molochni-riki-maslyani-beregi/>.

2. Міжнародний економічний рейтинг «Ліга кращих» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://businessukraine.net/uk/rules>.

3. Пеліхов Є. Ф. Економіка сучасного підприємництва : навч.-метод. і практ. посібник / Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець. – К. : «Хай – тек Прес», 2008. – 344 с.

4. Публікація документів Державної Служби Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/sg/vpt/vpt_u/vpt2012.html.

5. Ринок молокопродуктів в Україні: проблеми експорту та імпорту (ВКурсе) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkurse.ua/ua/business/rynok-molokoproduktov-v-ukraine.html>.

6. Скопенко Н. С. Сучасний стан та тенденції розвитку молочної галузі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipdo.kiev.ua/index.php?id=259&option=com_content&view=article.

References

1. Bratko K., Molochni riky, masliani berehy / K. Bratko // Uriadovyi kurier, 27 kvitnia 2014roku. URL: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/molochni-riki-maslyani-beregi/>.

2. Mizhnarodnyi ekonomichnyi reitynh «Liha krashchykh». URL: <http://businessukraine.net/uk/rules>.

3. Pielikhov Ye. F. Ekonomika suchasnoho pidpriemnytstva : navch. – metod. i prakt. posibnyk / Ye. F. Pielikhov, O. A. Ivanova, O. M. Sumets. – K. : «Khai – tek Pres», 2008. – 344 s.

4. Publikatsiia dokumentiv Derzhavnoi Sluzhby Statystyky Ukrainy. URL: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/sg/vpt/vpt_u/vpt2012.html.

5. Rynok molokoproduktiv v Ukraini: problemy eksportu ta importu (VKurse). URL: <http://vkurse.ua/ua/business/rynok-molokoproduktov-v-ukraine.html>.

6. Skopenko N. S. Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku molochnoi haluzi ukrainy. URL: http://ipdo.kiev.ua/index.php?id=259&option=com_content&view=article.

Надійшла 19.11.2014; рецензент: д. е. н. Ковальчук С. В.